וכיון דמייתא כווצא ולאו אדעתיה ומי אמר אביי ר"מ חייש למיתה ור' יהודה לא חייש והתנן [א][א]בת ישראל שנשאת לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים ורמינן עלה [ב][ב]הרי זה גיטיך שעה אחת קודם מיתתי אסורה לאכול בתרומה מיד ואמר אביי לא קשיא הא ר"מ דלא חייש למיתה הא רבי יהודה דחייש למיתה דתניא [ג]הלוקח יין מבין הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני ומיחל ושותה מיד דברי רבי מאיר

רבי

וכיון דמייתא כוולא. מתמעטת רטריי"ט והוה ליה שלשה ובטיל ליה לבוד ואין כאן דופן: **ולאו אדעתיה.** אינו נותן לב לתקנה דאינו ניכר: **הרי זה גיטיך.** ירא שלא ימות פתאום או בעיר אחרת ותיזקק אשתו לחליצה ונותן לה גט כשהוא בריא ואומר לה גט זה יהא לגרשיך שעה אחת קודם מיתתי: **אסורה לאכול בתרומה מיד.** אם הוא כהן והיא ישראלית דשמא זו היא השעה שקודם למיתתו והרי היא מגורשת ממנו אלמא מיתה שכיחא וחיישינן לה: **ואמר אביי** גרסינן: **הלוקח יין מבין הכותים.** קודם שגזרו עליהם כדאמרינן בהכל שוחטין (חולין דף ו.): **אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש.** מן המאה לתרומה הרי שם תרומה קרוי עליהם בתוכו וכגון שהגיע לילי שבת [או] אין עמו כלים טהורים להפריש לתוכן תרומה ומעשר. והאי דנקט כותים אשמעי' דגרועין הן מעמי הארץ והלוקח מהן צריך לעשר ודאי ולא דמאי ואף על התרומה נחשדו: **ומיחל.** מעשר שני שהוא יכול לחללו ומחללו בתוכו על מעות שיש לו בתוך ביתו: **ושותה מיד.** וסמכינן אברירה וכשיבא לביתו יפריש ואמרינן יש ברירה שאלו הן מעשרן ותרומתן:

אוסרין

דתניא הלוקח יין מבין הכותים. ברייתא היא דמתני בה פלוגתא דתנאי ומשנה אחרת היא במסכת דמאי פרק שביעי [מ"ד] וסתמא כר"מ ובמטהר יינו של כותי איירי או קודם שגזרו על יינן כדאיתא פ"ק דחולין (דף ו.) ואע"ג דר' יוסי ורבי שמעון דהכא שמעינן להו במנחות פרק רבי ישמעאל (דף סו:) דכותים גרי אריות הן מ"מ אפשר דכשגזרו על יינן של נכרים לא גזרו על של כותים כיון דפרושים מע"ז יותר משאר נכרים ומחזיקים בתורה שבכתב אע"פ שגזרו על פתן כמו כן למ"ד גרי אמת גזרו על פתן ולא גזרו על יינן עד שגזר רבי מאיר בפרק קמא דחולין: **שני** לוגין שאני עתיד להפריש. בע"ש בין השמשות איירי כדקתני בתוספתא [ד]הלוקח יין מבין הכותים בע"ש ושכח להפריש ולא שכח עד שקדש היום דאם כן אפילו לקרות לו שם אסור כדמוכח בכמה דוכתי דאין תקנה לטבל בשבת אלא באיסור דאמרינן פרק כירה (שבת דף מג.) טבל מוכן הוא אלא לשבת שאם עבר ותיקנו מתוקן ובפ' מי שהחשיך (שם דף קנד:) היתה בהמתו טעונה טבל ועששית אסור לפורקה ולא מסתבר למימר דכל הני ר' יהודה ורבי יוסי ור' שמעון לאסרי ועוד דאמרינן פרק שני דבילה (דף יז:) המעשר בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ומשמע נמי בפרק הניזקין (גיטין דף נד.) דאתיא נמי כר"מ ואי הוה שרי למיכל בתנאי שאני עתיד להפריש לא היה ראוי לקונסו אפילו עבר ותיקן ולא מיירי נמי בעוד יום אלא שאין שהות ביום כדי להפריש דאם כן נימא מעשר שני בצפונו או בדרומו ויחללנו וישתה כמו גבי דמאי אלא ששכח עד בין השמשות איירי דאסור להפריש כדתנן פרק במה מדליקין (שבת דף לד.) ספק חשיכה אין מעשרין את הודאי ופירות כותי ודאי דאף על גב דאמרינן פרק שלשה שאכלו (ברכות דף מז:) הני כותאי עשורי מעשרי כראוי דכיון דכתיב באורייתא מיזהר זהירי ה"מ כשרוצין לאכול אבל למכור לא חיישי אלפני עור דדרשי ליה כפשטיה ומשום גוזל את הכהן ואת הלוי נמי לא חיישי דהוה ליה ממון שאין לו תובעין ועוד משום דלא הוברר חלקם ועוד כדדרשינן פרק השוכר את הפועלים (ב"מ דף פח:) עשר תעשר ואכלת ולא מוכר ולקרות שם כי האי גוונא דאומר שאני עתיד להפריש מותר דכולי האי לא גזור בין השמשות אפי' בודאי וכי האי גוונא דתני הכא קתני במסכת דמאי פרק ז' [מ"ה] גבי תאנים של טבל אבל בהא דדמאי לא תני הני דהכא ובטבל ודאי תני תרומה גדולה מה שאין כן בדמאי דלא נחשדו עמי הארץ על תרומה גדולה והא דלא תני הכא למחר ולא גבי [ה]דמאי פרק ז' וגבי מזמן חברו (שם מ"א) דקתני התם שאני עתיד להפריש למחר משום דבמזמן אין מפריש אלא מה שאוכל והוא הדין נמי גבי מי שיש לו תאנים של טבל שיכול להפריש מה שאוכל בשבת אלא לפי שירצה לתקן את המותר הכל בבת אחת לא קתני למחר דלצורך חול אסור להפריש ובהדיא אמרינן בירושלמי פ"ז דדמאי רבי ינאי הוה ליה תנאי ודאי שאל רבי חייא רבו מהו מתקנא בשבתא א"ל למען תלמד ליראה את ה' אלהיך כל הימים אפילו בשבת פירוש תנאי ודאי שהיה לו טבל ודאי שהתנה עליו מערב שבת מה שאני עתיד להפריש יהא מעשר אלמא בהדיא דשרי וקצת תימה בעובדא דהאשה רבה (יבמות דף צג.) דרבי ינאי גופיה מעשר מפירא דביתיה שלא מן המוקף וקרא שם והפריש בשבת מן המוקף כעובדא דירושלמי ושמא ההוא הוה ברישא ואכתי לא ידע אי שרי אי נמי היה צריך לכולה כנתא דפירי ועוד דלא מתנה על ודאי שביד חבירו כדאיתא בירושלמי דדמאי דאמר מה בין דמאי לודאי דמאי אדם מתנה על דבר שאינו ברשותו ודאי אינו מתנה אלא על דבר שברשותו והא דאין קורא שם הכא לתרומת מעשר ולא גבי תאנים טבל ואלו גבי מזמן ובההיא דדמאי אשכחן שהוא קורא שם לתרומת מעשר משום דגבי דמאי דמעשרן והן שלו מתקן המעשר כדי לאכול אבל כאן שהוא ודאי צריך ליתן [ו]ללוי (א) ולהכי לא קתני הכא מעשר בצפונו או בדרומו כדקתני גבי דמאי משום דקביעות מקום כהפרשה ותנן פרק במה מדליקין (שבת דף לד. ושם) ספק חשיכה אין מעשרין את הודאי אבל מעשרין את הדמאי ומתניתין בה"ש ולהכי נמי לא קתני הכא ומחלל על המעות כדקתני גבי דמאי אלא קתני ומיחל ושותה והיינו מתחיל ושותה דאי מחלל על המעות ושותה ליתני מחלל על המעות כדקתני בכולהו ועוד כאן דאמר שאני עתיד להפריש סתם ולא קבע לו מקום בצפונו או בדרומו אין יכול לחללו כדתניא בתוספתא דמעשר שני שבחפץ זה מחולל על איסר זה ולא קבע לו מקום בצפונו או בדרומו רבי שמעון אומר קרא שם וחכמים אומרים עד שיאמר לצפונו או לדרומו ומייתי התם עובדא דרשב"ג ור' יוסי ור' יהודה שנכנסו אצל בעל הבית לכזיב והיה מעשר בזה הענין אמרו לו השכרת המעות ואיבדת הנפשות ורבי שמעון נמי דאמר קרא שם לא אמר אלא דוקא כשאומר בתוכן דהיינו נמי פלוגתייהו דר"ש ורבנן במסכת תרומות (פ"ג מ"ה) האומר תרומת כרי זה בתוכו ותרומת מעשר בתוכן ר"ש אומר קרא שם ומפרש פרק בכל מערבין (עירובין דף לז:) דדוקא כשאומר בתוכן דמשמע באמצעיתו דקבע לו מקום אלא בירושלמי עלה דההיא דתרומות פרק שני משמע דבתוכן לאו דוקא ושם פירשתיה ועוד על כרחיך צריך להפריש דהא קאמר שאני עתיד להפריש ואם היה שותה בלא הפרשה נמצא שותה טבלים למפרע כמו באם יבקע הנוד דשאני עתיד להפריש אכולהו קאי כדמוכח בתוספתא דקתני עשרה הבאים אחריהם תשעה הבאים אחריהם ובשבת אין מפרישין כדפרישית: **עשרה** מעשר ראשון תשעה מעשר שני. לאו דוקא דכבר הפריש מן המאה שני לוגין לתרומה גדולה ונמצא חסר מהנך עשרה ותשעה מעשר של שני לוגין דהיינו חומש הלוג וכן גבי תאנים דמסכת דמאי (פ"ז מ"ה) ומיהו יתכן שהפריש שנים ממאה ושנים דהא זמנין דמפריש נמי אחד מששים כדתנן במסכת תרומות פרק רביעי [מ"ד] תורם כדעת בעל הבית (ב) אחד מששים פיחת עשרה או הוסיף עשרה תרומתו תרומה כדאמרינן בכתובות פרק אלמנה (דף ק.) דאיכא תורם בעין רעה ויש מפרשים משום דכותים שמא הפרישו תרומה גדולה והשאר לא הפרישו ולכך אין מתמעט שיעור המעשר ולא יתכן לומר כן בתאנים של טבל דמסכת דמאי פרק שביעי ועוד יש מפרשים משום דחטה אחת פוטרת את הכרי אינה ממעטת את המעשר אפי' כשמרבה בתרומה וגם זה לא יתכן כלל: **דברי** ר"מ. משמע הכא דר"מ אית ליה ברירה דלמאן דלית ליה ברירה אסור כדמוכח שמעתין בכמה דוכתי ותימה דבפרק יש בכור (בכורות דף מח.) משמע דמספקא ליה לרבי מאיר אם יש ברירה אם לא גבי פלוגתא דר"מ ורבי יהודה דאם לא נתנו עד שחלקו ומפרש בגמרא דסבירא ליה כרב אסי דאמר האחין שחלקו מחצה יורשין ומחצה לקוחות וטעמא משום דמספקא ליה כדמוכח פ"ק דבבא קמא (דף ט.) וי"ל דשאני הכא שמברר בדבריו כשאומר שאני עתיד להפריש וכן צריך לומר משום רבי יהודה דמוקי ליה התם רבא כרב אסי ובריש כל הגט (גיטין דף כה:) קאמר רבא גופיה דבין רבי יהודה ורבי שמעון אית להו ברירה וטעמייהו הכא משום בקיעת הנוד וכן צריך לומר נמי דלא תיקשה לדשמואל אדשמואל בסוף בילה (דף לז:) גבי שנים שלקחו חבית ובהמה בשותפות דקאמר שמואל אף חבית אסור משום דאין ברירה ובפ' מי שאחזו (גיטין דף עה:) אמרינן אתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אם ימות יהא גט ואם לא ימות לא יהא גט ולכי מיית הוי גיטא אלמא יש בריר' דכי האי גוונא דייקינן פרק כל הגט (שם דף כה: ושם) ברישא אמילתיה דר' יהודה דמה היא באותן הימים והטעם פי' שם בקונט' משום דאין זה תנאי כשאר תנאים דעלמא שאדם מתנה בגט שבידו לקיימם ודעתו לקיימם כשמתנה עליהם ולכשנתקיים התנאי הוי גט למפרע בלא טעמא דברירה אבל הכא דאין בידו ובשעת התנאי הוא ספק והתנאי מתקיים מאליו אי לאו משום ברירה לא הוי גט והא דמשמע פרק בכל מערבין (עירובין דף לז:) גבי שני רמונים כשאמר אם ירדו גשמים היום יהא זה תרומה על זה ואם לאו יהא זה תרומה על זה דהוי תרומה היינו למאן דאית ליה ברירה אי נמי התם חשיב טפי משום דמתנה

בין

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פ"ט מהלכות תרומה הלכה ב:

יז ב שם הלכה א:

מוסף רש"י

אסורה לאכול בתרומה מיד. בת ישראל הנשואה לכהן, שאוכלת בשבילו, אסורה מיד, דכל שעתא חיישינן עכשיו ימות, אלמא חיישינן למיתה (גיטין כח.). **הלוקח יין מבין הכותים.** קודם שגזרו על יינם כדמפרש בשחיטת חולין, וסתם כותים לא מפרשי תרומה ואין לזה כלים להפריש לתוכן תרומה ומעשר (ערובין לו:) או: בערב שבת בין השמשות כדתניא בתוספתא (דמאי פ"ז) וקדש עליו היום ואין לו מה לשתות בשבת ואין לו פנאי להפריש (ב"ק סט:) וכותים גירי אמת חשיב להו ואין א"י נפקעת מקדושתה על ידיהם והם חשודים על המעשרות ועל התרומה, ולא כעמי הארץ שרובן מעשרין וכולן מפרישין תרומה, אבל כותים חשודים על הכל והלוקח מהם צריך לעשר ודאי (גיטין כה.) ואשמעינן הכא דכותים חשידי אתרומה כדקתני שני לוגין שאני עתיד להפריש כו' (חולין יד.). **שני לוגין שאני עתיד להפריש.** תרומה מן המאה (ערובין לז.). **הרי הן.** בתוכו (שם). **תרומה.** גדולה, ואחר כך עושה ממה שנשתייר מאה מדות, מפריש עשרה למעשר ראשון ונשתיירו תשעים מדות ומפריש מהן תשעה למעשר שני (מעילה כב.). **ומיחל.** מעשר שני שהוא יכול לתקן מיד בלא הפרשה, לאחר שקרא עליו שם יחללנו בכל מקום שהוא על המעות (ערובין לז.) מוליא מעשר שני לחולין על מעות שיש לו בבית, דמה שיש לו פנאי לתקן יתקן, דהא באמירה בעלמא סגי (ב"ק סט:) הואיל ויכול לתקנו באמירה בעלמא ולומר הרי הוא מחולל על מעות שיש לי בתוך הבית, לא התירו לו חכמים לשתותו ולסמוך על הברירה, אבל בתרומה ושאר מעשרות סמכינן אברירה ולאחר השבת כשיפרישם אמרינן הוברר הדבר שזו היא התרומה וזה לא שתה אלא חולין (חולין יד.). **ושותה מיד.** ולאחר זמן יפריש התרומה והמעשר ואמרינן הוברר הדבר שזהו תרומה (ערובין לז.) **דמאחר שקרא** שם יצא לו מידי טבל, וכשהוא מוציא יין לשתייתו הוא הנברר לחולין ולכשיהיו לו כלים ויוציא מן הנוד לתרומה הוא הנברר לתרומה ויש ברירה (גיטין כה:) ושתה ממנו לאלתר, אלא שיזהר שיותיר בכלי שיעור התרומה והמעשרות (מעילה כב.) וכשיהיו לו כלים יפריש גם התרומה והמעשר (יומא נו.).

מסורת הש"ס

א) גיטין כח., ב) ג"ז שם ונדרים ג: יבמות סט:, ג) ב"ק סט: דמאי פ"ז מ"ד יומא נה: עירובין לו: מעילה כב. חולין יד. גיטין כה. כח. [תוספ' דמאי פ"ח ה"ה], ד) [דמאי פ"ח ה"ה], ה) גי' רש"א טבל ודמאי, ו) עיין מהרש"א,

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה שני לוגין וכו' אבל כאן שהוא ודאי צריך ליתן ללוי והא דלא קתני: (ב) ד"ה עשרה וכו' תורם כדעת בעל הבית **ואם אינו יודע דעתו של בעל הבית תורם בבינונית** אחד מחמשים פיחת עשרה:

לעזי רש"י

ריטריי"ט. מתכווץ.

רבינו חננאל

ואקשינן וכי אמר אביי כי ר' מאיר חייש למיתה ור' יהודה לא חייש, והתנן בגיטין פרק ג' בת ישראל שניסת לכהן והלך בעלה למדינת הים, הרי זו אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים. ורמינן עלה, הרי זה גיטך שעה אחת קודם מיתתו אסורה לאכול בתרומה מיד. ומשני אביי, הא דקתני אוכלת, ר' מאיר דלא חייש למיתה, והא דקתני אסורה לאכול, ר' יהודה דחייש למיתה. דתנן הלוקח יין מבין הכותים, פי' בערב שבת ולא הספיק להפריש, אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה וכו'. הנה ר' מאיר מתיר דלא חייש לבקיעת הנוד, ור' יהודה דחייש לפיכך אוסר.